

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

І. С. Бондар, В. А. Русавська, Л. В. Батченко

**МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА:
КОНЦЕПЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Навчальний посібник

Київ
Видавництво Ліра-К
2020

УДК 001.89(075.8)

Б811

Рецензенти:

Гуменюк Т. К. – доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, проректор з науково-методичної роботи Київського національного університету культури і мистецтв;

Антоненко В. С. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного туризму Київського університету культури;

Горбань Ю. І. – кандидат культурології, доцент, директор наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв.

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Київського національного університету культури і мистецтв
протокол № 9 від 28 лютого 2020 р.*

Б811 Бондар І. С., Русавська В. А., Батченко Л. В.

Магістерська робота: концепція наукового дослідження :
навч. посіб. / І. С. Бондар, В. А. Русавська, Л. В. Батченко. – Київ:
Видавництво Ліра-К, 2020. – 116 с.

ISBN 978-617-520-027-8

У навчальному посібнику в концептуальному підході до процесу наукового дослідження проблем магістерських робіт відображені всі основні елементи наукового дослідження – актуальність, об'єкт, предмет, мета, основні завдання, елементи наукової новизни.

Окрім цього концепція дослідження утримує в собі визначення практичної (економічної, соціальної) значущості одержаних результатів, інформаційно-джерельну базу дослідження та короткий зміст кожного розділу магістерської роботи.

Головна мета видання – підвищення рівня організації і якості проведення наукових досліджень з актуальних проблем сфери гостинності.

Навчальний посібник рекомендується в першу чергу магістрантам спеціальностей 241 «Готельно-ресторанна справа», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 242 «Туризм». Може бути доречним і корисним також аспірантам і молодим вченим.

УДК 001.89(075.8)

ISBN 978-617-520-027-8

© Бондар І. С., Русавська В. А., Батченко Л. В., 2020
© Видавництво Ліра-К, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	6
2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	11
2.1. Титульний аркуш	11
2.2. Завдання на підготовку магістерської роботи.....	11
2.3. Інформаційна картка	12
2.4. Зміст (план)	12
2.5. Вступ	12
2.6. Основна частина роботи.....	20
2.7. Загальні вимоги до написання основної частини роботи...	20
2.8. Висновки.....	22
2.9. Список використаних джерел у магістерській роботі	23
2.10. Додатки	24
3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	25
3.1. Загальні вимоги до оформлення роботи.....	25
3.2. Нумерація	25
3.3. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	27
4. ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ, РЕЦЕНЗІЇ ТА ДОПУСК ДО ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	29
5. ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	32
6. КОРОТКИЙ СЛОВНИК НАУКОВИХ ТЕРМІНІВ	34
ДОДАТКИ	49
<i>Додаток 1.</i> Орієнтовна тематика магістерських робіт	49
<i>Додаток 2.</i> Заява на затвердження теми.....	55
<i>Додаток 3.</i> Календарний план виконання магістерських робіт.....	56
<i>Додаток 4.</i> Завдання на магістерську роботу	59
<i>Додаток 5.</i> Звіт магістра.....	60
<i>Додаток 6.</i> Висновок керівника магістерської роботи	63
<i>Додаток 7.</i> Орієнтовні плани (змісти) магістерських робіт	64

<i>Додаток 8. Приклади оформлення титульного аркушу.....</i>	<i>71</i>
<i>Додаток 9. Орієнтовне формулювання мети магістерської роботи.....</i>	<i>74</i>
<i>Додаток 10. Орієнтовне визначення завдань магістерської роботи</i>	<i>75</i>
<i>Додаток 11. Орієнтовне формулювання об'єкту дослідження магістерської роботи</i>	<i>76</i>
<i>Додаток 12. Орієнтовне формулювання предмету дослідження магістерської роботи</i>	<i>77</i>
<i>Додаток 13. Орієнтовний приклад інформаційної бази дослідження магістерської роботи</i>	<i>78</i>
<i>Додаток 14. Орієнтовне визначення елементів наукової новизни магістерської роботи.....</i>	<i>79</i>
<i>Додаток 15. Орієнтовне формулювання практичного значення магістерської роботи.....</i>	<i>80</i>
<i>Додаток 16. Орієнтовний приклад апробації дослідження магістерської роботи</i>	<i>81</i>
<i>Додаток 17. Приклад оформлення структури та обсягу магістерської роботи</i>	<i>82</i>
<i>Додаток 18. Узагальнені вимоги до оформлення магістерської роботи</i>	<i>83</i>
<i>Додаток 19. Приклад оформлення інформаційної картки (анотації).....</i>	<i>85</i>
<i>Додаток 20. Приклад оформлення списку публікацій за апробацією матеріалів дослідження</i>	<i>87</i>
<i>Додаток 21. Приклад оформлення додатків.....</i>	<i>88</i>
<i>Додаток 22. ДСТУ 8302:2015. Приклади оформлення бібліографічних посилань</i>	<i>89</i>
<i>Додаток 23. Узагальнені вимоги до оформлення бібліографічних посилань</i>	<i>111</i>

ПЕРЕДМОВА

Магістерська робота – це самостійне наукове дослідження з елементами наукової новизни, основна мета якої підтвердити високий освітній та професійний рівень випускника, його здатність вирішувати наукові, теоретичні та практичні завдання.

Навчальний посібник «Магістерська робота: концепція наукового дослідження» розроблений відповідно до вимог стандартів вищої освіти Міністерства освіти і науки України та освітньо-професійних програм підготовки магістрів за спеціальностями: 241 «Готельно-ресторанна справа», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 242 «Туризм».

Навчальний посібник підготовлений з урахуванням сучасних методологічних підходів до наукового дослідження бізнес-проблем. Проведено ґрунтовні узагальнення щодо систематизації існуючих науково-прикладних підходів до структурного аналізування підготовки магістерських робіт задля підвищення їх якісного рівня.

Продуманість й оптимальність структури навчального посібника роблять його концептуально цілісним й актуальним виданням, яке буде сприяти розумінню магістрантами процесу підготовки магістерських робіт, покликаний допомогти упорядкувати наукові та практичні матеріали у цілісну кваліфікаційну магістерську роботу.

У цілому, за змістом, структурою, логікою та послідовністю викладення матеріалу, навчальний посібник «Магістерська робота: концепція наукового дослідження», є оригінальною роботою, яка має науково-прикладне значення та цінність.

Він буде корисним для студентів, науковців, викладачів-керівників магістерських робіт та широкого кола зацікавлених осіб.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (далі – ЗВО) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми (далі – ОП).

Магістерська робота є завершальним етапом навчального процесу та науково-дослідної роботи магістрантів Київського національного університету культури і мистецтв (далі – КНУКіМ), які навчаються за конкретною спеціальністю і претендують на здобуття освітнього ступеня магістра за відповідною кваліфікацією.

Головним завданням магістерської роботи є підтвердження освітнього ступеня магістра здобувачами, що закінчили повний термін навчання за затвердженими освітніми програмами.

Завданнями виконання магістерських робіт є теоретичне обґрунтування напрямків удосконалення діяльності окремих суб'єктів господарювання і розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх функціонування.

Магістерська робота повинна містити глибоке теоретичне осмислення актуальної організаційно-управлінської або соціально-економічної проблеми, а також обґрунтований проект практичного її розв'язання, виконаний на основі ретельного аналізу діяльності конкретного підприємства, установи, організації.

Підготовка магістерської роботи розпочинається з вибору теми дослідження і завершується її захистом на засіданні атестаційної комісії згідно наказу університету. Базою виконання магістерської роботи, як правило, має бути місце проходження практик. Період, за який проводиться дослідження, повинен становити не менше трьох останніх років діяльності підприємства, організації.

При виборі теми магістерської роботи магістранту варто враховувати її актуальність, практичну доцільність, специфіку функціонування галузі (підприємств), наукові інтереси магістранта та ступінь теоретико-методологічної розробки проблеми тощо. Таким чином, критеріями вибору теми магістерської роботи повинні бути: актуальність; новизна проблеми; її перспективність та необхідність у роботі досліджуваних підприємств.

Теми магістерських робіт формуються відповідно до напрямів науково-дослідної тематики випускової кафедри, сучасних досягнень науки у предметній області сфери професійної діяльності. Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Теми магістерських робіт затверджуються випусковою кафедрою із переліку рекомендованих тем для дослідження (*Додаток 1*). Магістрант має право запропонувати власну тему магістерської роботи (сформульовану разом із майбутнім науковим керівником), яка відповідає б проблемам бізнес-діяльності, обґрунтувавши необхідність її розроблення. Обирати тему без погодження завідуючої випускової кафедри не дозволяється.

Магістерська робота, в якій тільки використані теоретичні матеріали не допускається до захисту і повертається магістранту на доопрацювання.

У своїй роботі магістрант має розкрити теоретико-методологічні аспекти досліджуваної проблеми (аналіз категоріального апарату, економічну сутність явища, змісту та форм організації); практичні аспекти (досліджуючи, за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів, показники господарської діяльності підприємства); рекомендаційні аспекти (реальні адекватні пропозиції щодо поліпшення функціонування підприємства, конкурентоздатності його бізнес-діяльності). Рекомендації повинні бути економічно-обґрунтованими та мати можливість подальшої комерціалізації.

Викладаючи матеріал, магістрант повинен у роботі показати:

- самостійність дослідження;
- відповідність її реальному організаційному, фінансово-економічному стану (показники аналізуються в динаміці, щонайменше, за 3 роки);
- логічність побудови та викладення матеріалу та лаконічність формулювань;
- переконливість аргументації та доказовість висновків;
- обґрунтованість прийнятих рекомендацій.

Підготовка магістерської роботи здійснюється згідно із завданням та календарним планом.

Календарний план підготовки магістерської роботи, розроблений і затверджений на засіданні кафедри, включає всі етапи і терміни підготовки роботи (*Додаток 3*).

Завдання на підготовку магістерської роботи повинно містити такі положення: назву закладу вищої освіти (ЗВО), де виконується робота; назву факультету і випускаючої кафедри; шифр спеціальності, назву спеціальності, форму навчання; прізвище, ім'я, по батькові магістранта, назву теми магістерської роботи, прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, наукове звання, почесне звання наукового керівника; дату, рік затвердження теми магістерської роботи, номер наказу; термін закінчення підготовки магістерської роботи; термін виконання розділів роботи; зміст завдань підготовки магістерської роботи (*Додаток 4*).

Важливою складовою завдання є висновок керівника магістерської роботи про рівень її підготовки. **Висновок** пишеться в довільній формі (*Додаток 6*).

На кожному етапі підготовки магістерської роботи на засіданні випускаючої кафедри, відповідно до календарного плану, проводиться **атестація магістрантів**, результати якої подаються в **звіті магістранта** про підготовку магістерської роботи. Звіт має містити такі загальні положення: назву ЗВО, в якому готується робота; назву факультету; назву спеціальності, її шифр; форму навчання; прізвище, ім'я, по батькові магістранта; тему магістерської роботи; мету, об'єкт, предмет дослідження; науковий керівник (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання); дату затвердження теми роботи; апробація окремих положень дослідження (публікація наукових статей, тез конференцій із зазначенням їх вихідних даних); стан написання розділів роботи магістрантом; висновок наукового керівника про стан підготовки розділів. За результатами атестацій подається висновок кафедри щодо виконання магістерської роботи і можливості її допуску до захисту (*Додаток 5*).

Метою підготовки магістерської роботи є набуття магістрантом навичок самостійного наукового дослідження теоретико-методологічних аспектів, практичних (аналітичних) аспектів процесу діяльності підприємств та надання обґрунтованих пропозицій подальшого поліпшення їх роботи (*Додаток 9*).

До захисту магістерської роботи допускаються магістранти, які **повністю** виконали навчальний план.

Основними завданнями магістерських робіт можуть бути:

– аналіз, узагальнення, систематизація матеріалів з теоретико-методологічних засад вибраного напрямку дослідження;

- проведення всебічного практичного аналізу процесів функціонування підприємств;
- розроблення теоретико-практичних рекомендацій з удосконалення діяльності та підвищення ефективності функціонування підприємств;
- підготовка до захисту (доповідь, матеріали презентації, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора з подальшим їх захистом) (*Додаток 10*).

Робота виконується **українською мовою**.

У роботі слід стисло, логічно та аргументовано викласти зміст і результати дослідження, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

До 20 вересня першого року навчання магістрант подає на кафедрі **заяву** про вибрану тему дослідження. Розподіл магістрантів між науковими керівниками затверджується протоколом засідання кафедри (*Додаток 2*).

Науковий керівник керує підготовкою магістерської роботи, зокрема:

- консультує магістранта щодо вибору мети, об'єкта, предмету дослідження;
- консультує магістранта щодо визначення завдань та методів їх дослідження;
- допомагає сформуванню плану (зміст) виконання магістерської роботи;
- надає допомогу в доборі магістрантом інформаційних джерел (фахових, нормативних, наукових, методологічних, статистичних та ін.) досліджуваних проблем для підготовки магістерської роботи;
- консультує щодо збору необхідної інформації в період практик;
- контролює хід виконання магістерської роботи частинами та загалом відповідно до календарного плану виконання магістерської роботи;
- проводить систематичні, визначені графіком кафедри, консультації;
- аналізує зміст магістерської роботи та повноту її викладення;
- звітує на засіданні випускаючої кафедри про хід виконання та завершення магістерської роботи;

– надає письмовий відгук на магістерську роботу. **Відгук наукового керівника** – надається керівником під час рецензування закінченої магістерської роботи (*Додаток 6*);

– несе відповідальність у випадку виявлення академічної недобросовісності¹ (несамостійності) виконання магістерської роботи.

Науковими керівниками магістерських робіт призначаються викладачі кафедри, які мають науковий ступінь і вчені звання та відповідають колу наукових інтересів вибраних студентами проблем для дослідження в магістерських роботах.

¹ Стаття 36 Закону України «Про освіту».

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота повинна мати **таку структуру**:

- титульний аркуш;
- завдання на магістерську роботу;
- відгук наукового керівника;
- інформаційна картка;
- зміст (план);
- перелік умовних скорочень (за необхідності);
- вступ (актуальність, мета, об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження, інформаційна база дослідження, елементи наукової новизни, практичне значення одержаних результатів, апробація результатів дослідження, загальний обсяг та структура роботи);
 - основна частина (розділи 1,2,3 із відповідними підрозділами та короткими висновками до кожного розділу);
 - загальні висновки;
 - список використаних джерел;
 - додатки (за необхідності).
 - зовнішня рецензія.

2.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш є першою сторінкою магістерської роботи і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог закладу вищої освіти (КНУКіМ). Титульний аркуш магістерської роботи містить найменування міністерства, якому підпорядкований ЗВО, назву закладу вищої освіти, факультету та випускової кафедри; прізвище, ім'я, по батькові автора; курс, групу, форму навчання; назву (тему) роботи; шифр і назву спеціальності; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, його науковий ступінь, вчене звання, посаду (*Додаток 8*).

Текст титульного аркуша друкують шрифтом Times New Roman розміру 14. Назву роботи друкують тим самим розміром шрифту, лише заголовними літерами.

2.2. Завдання на підготовку магістерської роботи

Завдання погоджуються керівником магістерської роботи та затверджуються завідувачем випускової кафедри. Завдання на підготовку магістерської роботи (*Додаток 4*).

2.3. Інформаційна картка

Анотація повинна мати лаконічну, конкретну форму, але при цьому давати містку характеристику роботі без побічної інформації. Обсяг її зазвичай не має перевищувати 500-600 знаків (0,5-0,75 сторінки). Допускаються тільки загальноприйняті категорії наукового апарату та загальноживана лексика. Якщо у тексті є малозрозумілі слова, їх потрібно пояснити. Не рекомендується наводити цитати з тексту. Анотація повинна бути написана українською та англійською мовами (*Додаток 19*).

2.4. Зміст (план)

Зміст – це «скелет» роботи, який компактно відображає, послідовність викладення матеріалу. Структурно, у роботі **зміст** розміщують після титульного аркуша, завдання та інформаційної картки. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, всіх розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (*Додаток 7*).

2.5. Вступ

У вступі магістерської роботи зазначаються: проблема, що потребує вирішення; ступінь її дослідження; обґрунтовується актуальність обраної теми; мета і завдання; формулюється об'єкт і предмет дослідження, елементи наукової новизни, практична значущість, методи наукових досліджень, апробація результатів. Обсяг вступу, як правило, не повинен перевищувати 4-5 сторінок.

Усі складові вступу подаються в рекомендованій послідовності:

- актуальність теми;
- об'єкт та предмет дослідження;
- мета і завдання дослідження (рішення яких необхідно для поставленої мети);
- методи дослідження;
- інформаційна база дослідження;
- елементи наукової новизни;
- практичне значення одержаних результатів
- апробація результатів дослідження;
- структура та обсяг роботи.

Актуальність теми визначається шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі)

обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України. Висловлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання. Відображається стан розробки проблеми в науково-практичних джерелах з посиланням на вітчизняних та зарубіжних вчених, а також на праці науково-педагогічних працівників КНУКіМ. Актуальність за обсягом може бути викладена до однієї сторінки.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Тобто, те, на що спрямовується дослідження, називається об'єктом (*Додаток 11*).

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Це – сукупність проблем і завдань, за допомогою яких буде досліджений об'єкт. Проблеми – це реальні протиріччя, які потребують свого вирішення. Ці протиріччя можуть бути між стратегією і тактикою управління, умовами ринку та можливостями бізнесу, кваліфікацією персоналу та вимогливістю бізнес-середовища та інші. Те, заради чого здійснюється дослідження, називається предметом. Назва предмету дослідження окреслюється відповідями на наступні питання: «що вивчається?», «яким чином (через що) буде пізнаватися об'єкт?».

Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового аналізу, співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага, оскільки предмет дослідження визначає тему магістерської роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва (*Додаток 12*).

Мета дослідження – очікуваний кінцевий результат, на який спрямоване все дослідження. Мета визначає стратегію і тактику дослідження, загальну його спрямованість і логіку. У формулюванні мети відображається назва магістерської роботи. Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також із завданнями, які передбачають її досягнення (*Додаток 9*).

Бажаний результат у меті роботи формулюється через такі слова: «виявити», «узагальнити», «виявити та узагальнити», «розробити модель», «розробити систему», «розробити шляхи поліпшення», «визначити особливості» тощо.

Завдання дослідження визначають і формулюють так, щоб, виконавши їх, досягти мети дослідження. Визначені завдання станов-

лять план (зміст) роботи. У процесі дослідження завдання можуть уточнюватися, змінюватися, тому такі зміни вносять у попередньо визначені завдання в план (зміст) роботи.

Необхідно, щоб кожне визначене завдання було підрозділом (параграфом) плану (змісту) роботи з відповідною назвою і все, що по ньому виконано, було відображене в конкретному підрозділі певного розділу. Тобто скільки визначено завдань, стільки й буде підрозділів у розділах роботи. Отже, якщо в роботі 3 розділи і в кожному по 3 підрозділи, то повинно бути визначено **9 завдань** (Додаток 10).

Назви розділів і підрозділів становитимуть план (зміст) роботи. Таким чином, усі завдання будуть розкриті в тексті роботи. Назва розділу роботи повинна бути сформульована так, щоб узагальнювати зміст підрозділів, які входять до нього.

Кожне завдання повинно починатися зі слів:

- Виявити...
- З'ясувати...
- Вивчити...
- Уточнити...
- Узагальнити...
- Визначити...
- Проаналізувати (концепції, підходи, методи, зміст тощо)...
- Дослідити...
- Розробити...
- Удосконалити...
- Сформувати...
- Систематизувати...
- Розвинути...
- Конкретизувати...

Як правило, в дослідженні ставлять такі завдання: проаналізувати теоретико-методологічні засади досліджуваної проблеми; уточнити або виявити напрями діяльності з конкретної проблеми дослідження, проаналізувати практичний досвід з проблеми дослідження; обґрунтувати необхідні шляхи поліпшення діяльності; розробити рекомендації щодо впровадження результатів дослідження в практичну діяльність підприємств ін.

Методи дослідження. **Метод** – це спосіб досягнення поставленої мети. Метод об'єднує суб'єктивні та об'єктивні аспекти пізнан-